

Sisällys

Alkusanat II

TRAUMATISOIVA LAPSUUS 19

Syrjäkylän paitaressu 21, Kansakoululainen 26, Vastuunkantajaksi jo lapsena 29, Suvun siipien suojassa 32, Kyläyhteisön ja luonnon tuki 35, Työhullu jo pienestä pitäen 37, Ristiriitainen luonne 38, Seksuaalisuus herää 40, Äidin kädestä 42, Isän sairauden kynsissä 46, Korvat hörössä 49, Päätalolaisen kielen mahti 52, Lapsuuskaveri ja oppimestari 55

KALLEN MUISTIPAIKAT 59

Vanha pirtti 60, Paikkaansa hakeva uuni 62, Kallioniemi lukijoiden symbolisena kotina 63, Kirvestie 22 – omista omin koti ja kirjojen syntypaikka 65, Tervaksen tuoksu 67, Porstua ja aitta 69, Sauna 69

ANKARA NUORUUS 73

Kansakoululaisesta jatkäksi 74, Tyttöjen kiusanteon kohde 78, Antinaissankari 82, Kova jätjän koulu 83, Selkoslaisten uskonoppi 87, Akanottolupa kovilla 89, Näyttämisen halu 91, Työ elämäntapana ja ideologiana 93, Waltarin opaskirja 96, Kirjoittajaksi vaikka väkisin 98, Koomisen henkilön arkkityyppi 100, Parhaat kaverit 102, Isän vastuu naapurin isännälle 106, Metsätyömiehet 109

SOTAVÄESSÄ JA SODASSA 113

Talvisota 114, Puolitoista vuotta asevelvollisena 115, Villiä melskettä naisrintamalla 118, Petettyjen ikäluokka 121, Haavoittuminen ja monivaiheinen kuntoutus 123, Sotaväkikaveruudesta elämänikäiseksi ystävyudeksi 132, Sodan kuvaaja 135, Peitenimien ryteikkö 137

SIVIILIIN JA HAAVEITA TOTEUTTAMAAN 143

Alku aina hankalaa 144, Väellä ja voimalla 149, Kirjailijan perustaitojen hankkimista 154, Kaupunkioloihin sopiva ammatti 157, Työläiskirjailija ilman mandaattia 159, Tragikoominen lomatka 161, Huumori hallussa 164, Oppivainen oppipoika ja mestarien suosikki 166, Avioliitto koetuksella 170, Rintamamies-tontti 172, Kirvesmies ja kirjekurssilainen 173, Aikamies koulunpenkillä 176

RAKENNUSMESTARI JA KODINRAKENTAJA 183

Työnhaku takkuilee 184, Mestaroinnin ihanuus ja kurjuus 186, Työmaapäiväkirjat 189, Pesänrakennusta 191, Rakennustyömaiden kirjava kansa 193, Oman katon alle ja alla 198, Täyttymätön haave 199, Takki tyhjänä 200

PALUUMUUTTAJA 205

Taivalkosken kutsu 206, Paluumuuttajan karvas todellisuus 210, Avioliitto säröilee 217, Suvun pauloissa 220, Mitta täyteen 223, Hanskat tiskiinkin 225, Yhteiskunnallinen merkitys 228

ELÄMÄÄ JA EROTIKKAA 231

Kynä- ja rakennushommia 232, Kohtalokas kansakoulun työmaa 236, Kaija, Seppo ja elämänmittainen trauma 242, Ensimmäisen avioliiton loppu 251, Syyllisyys ja rippi menestyksen rakentajina 254

NÄYTÖN PAIKKA: UUSI AVIOLIITTO JA KIRJAILIJANURA 257
Kolmen naisen loukussa 259, Toinen vaimo 263, Pankin talon-
mieheksi 265, Esikoistytär 267, Esikoiskirjan synty 271,
Kustantamojen kiertolainen 273, Mestari ja kisällä 279,
Jännittäminen 286, Gummeruksen kultakaivos 290

NUORALLATANSSIA RAKENTAMISEN
JA KIRJOITTAMISEN VÄLILLÄ 295

Kahden tulen välissä 296, Työläs toinen kirja 299, Vastuun kuorma
kasvaa 304, Monivaiheinen opintomatka 305, Kankkulan kaivo 308,
Sydänsairas elementtirakentaja ja maaseudun kuvaaja 312,
Viimeinen rakennusurakka ja kolmas kirja 318, Koillismaa-sarja 322,
Potkut 325

VAPAA KIRJAILIJA 333

Suosio jatkuu 334, Kirjoitustyöläinen 340, Se pimeä puoli 345,
Ystäväpiiri kasvaa 347, Veroäyrikuningas 353, Tyttäret ja
lapsenlapset 356, Arkistoitu elämäntyö 360, Palkittu ja arvostettu
Pääatalo 362, Sairaudet repivät ja raastavat 367, Omillaan
hautaan 374

TUOTANTO JA VÄRIKÄS VASTAANOTTO 377

Sarjat 378, Vikke Nilo -romaanit 381, *Ennen ruskaa* 383, *Höylin
miehen syksy* 384, *Sateenkaari pakenee* 386, *Juoksuhautojen
jälkeen* 388, Kertomuskokoelmat 389, *Selkosen viljastaja* ja
kokoomateokset 391, Pääataloa vierailta kielillä 394, Näytelmä-
kirjailija 395, Elokuvat ja sähköinen media 398, Pääatalon
kompleksinen suhde kritiikkiin 404, Kritiikkisota: hyvä maku
vs. huono maku 406, Pääataloon hurahtaneet 411, Massalevikin
mahdollistajat 414, Pääatalo-ilmio 416, Arvostusta vai
vieroksuntaa 418

LOPPUSANAT 423

VIITTEET 425

LÄHTEET 442

Tieto- ja kaunokirjallisuus 442, Kalle Päätalon tuotanto 449, Opinnäytteet 450, Arkistolähteet 451, Haastattelut ja tapaamiset 451, Artikkelit, lehtikirjoitukset ja kritiikit, joihin viitataan elämäkerrassa ja joiden perusteella olen kuvannut Päätalon elämänvaiheita, tuotantoa ja vastaanottoa 452, Muut lähteet 480

HENKILÖHAKEMISTO 481